

Jaarverslag 2008

Afgelopen jaar vierde De Vlinderstichting haar 25-jarig jubileum. Daarover heeft u in de afgelopen nummers van Vlinders al veel kunnen lezen. Maar naast de jubileumactiviteiten zijn nog vele andere projecten uitgevoerd. In dit jaarverslag een selectie. Alle beschreven projecten zijn mede mogelijk gemaakt door de steun van verschillende overheden, opdrachtgevers en particulieren.

Nog één keer het jubileum

Over onze jubileumactiviteiten hebt u het afgelopen jaar al veel kunnen lezen. De feestelijke Landelijke Dag, Het vlindercongres en het libellensymposium, de waarnemersdag, de vlinderestafette langs het Pieterpad, de speciale nachtvlindernacht, fotopuzzelmiddag en fotowedstrijd: samen met onze aanwezigheid bij vele markten en beurzen zorgden deze evenementen voor veel publiciteit en naamsbekendheid. Daarnaast verschenen er enkele boeken en een speciale editie van Vlinders (zie kader).

De medewerkers van De Vlinderstichting. Per 1 januari waren bij De Vlinderstichting dertig mensen in vaste dienst en werkten er vier met een tijdelijk contract. Op het kantoor van De Vlinderstichting draagt ook een tiental vrijwilligers nog een steentje bij.

Boeken, publicaties, internet

Ontdek vlinders en libellen

In het kader van het 25-jarig bestaan van De Vlinderstichting verscheen in maart het boek 'Ontdek vlinders en libellen, op pad in 25 gebieden'. Met veel achtergrondinformatie, handige tips voor herkenning en ideeën voor vlinderrijke uitstapjes.

Vlinders in de tuin

In 2001 verscheen de eerste druk van dit boekje, vol praktische tips om meer vlinders in de tuin te krijgen. Omdat er veel vraag bleef naar het boek, is het herdrukt. Een welkome aanvulling!

Speciale editie Brachytron

De Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie (NVL) bracht in samenwerking met EIS-Nederland en De Vlinderstichting in augustus een bijzondere uitgave uit van het tijdschrift 'Brachytron'. In dit nummer zijn de geactualiseerde verspreidingsgegevens van de Nederlandse libellen opgenomen.

25 jaar op de bres voor vlinders en libellen

Speciale uitgave van het tijdschrift Vlinders ter gelegenheid van 25 jaar Vlinderstichting.

Vlindernet en Libellenet

Tijdens de Landelijke Dag in maart werd een totaal vernieuwde versie van Vlindernet gepresenteerd. Deze website werd ontwikkeld in samenwerking met de Werkgroep Vlinder Faunistiek (WVF). Helemaal nieuw zijn het vlinderzoeksysteem en het rupsenzoeksysteem, waarmee aan de hand van vindplaats, vinddatum en een aantal vragen kan worden uitgezocht welke soort gezien is.

En in september ging ook libellenet.nl online. Met heel veel informatie over de verspreiding en levenswijze van alle soorten die in Nederland voorkomen. Net als op vlindernet kan iedereen foto's insturen die dan in aanmerking komen voor plaatsing op de site.

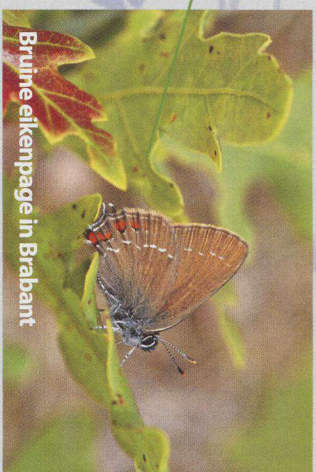
Natuurbericht

In maart werd door een aantal natuur- en kennisorganisaties waaronder De Vlinderstichting de website www.natuurbericht.nl gelanceerd. Op initiatief van de natuurkalender worden er dagelijks nieuwsberichten uitgebracht over de natuur. Ook wordt er aangegeven wat er de komende tijd te verwachten is. De moeite waard om dagelijks op de hoogte gehouden te worden over wat er gaande is in de natuur!

Tekst: Ineke Koopmans

Soortbeschermingsplan bruine eikenpage Noord-Brabant

Om te komen tot een effectieve bescherming van de bruine eikenpage in Noord-Brabant is het noodzakelijk de redenen van de recente achteruitgang te achterhalen. Met de steun van provincie Noord-Brabant is dit onderzoek, zijn prioritaire gebieden aangewezen en zijn concrete maatregelen geformuleerd voor het behoud en herstel voor deze soort.

Bruine eikenpage in Brabant

Kaistoep

Zilveren maan

Actieplan pimperlauwtjes

Hoogveenglanslibel

Maastricht

Groote Beerze

Actieplan pimperlauwtjes (Noord-Brabant)

Dit plan vormt de basis voor het beheer van pimperlauwtjes, zoals vermeld in het beheerplan van het Natura 2000 gebied waarin de pimperlauwtjes voorkomen. Het actieplan draagt bij aan de ontwikkeling van een populatienetwerk van 8000 pimperlauwtjes en 2000 donker pimperlauwtjes.

Hoogveenglanslibel in de Reuselse Moeren

Het soortbeschermingsplan hoogveenglanslibel loopt van 2006 tot 2010. In 2008 zijn in samenwerking met Staatsbosbeheer in de Reuselse Moeren meer dan 100 nieuwe veenputjes gegraven. Deze zullen komende jaren dichtgroeien met veenmossen en zo nieuwe voortplantingsbiotoop voor de hoogveenglanslibel opleveren. De komende jaren worden de resultaten nauwkeurig in de gaten gehouden om de vestiging van de hoogveenglanslibel te volgen.

Bescherming zilveren maan in Gelderland

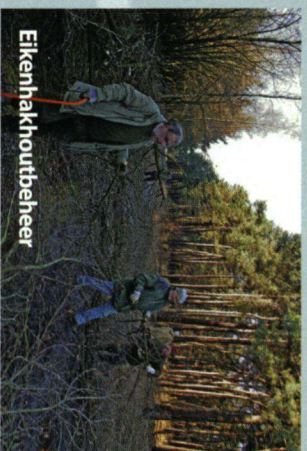
Dit project is gebaseerd op de twee locaties waar de zilveren maan in 2007 nog voorkwam in Gelderland: het Kornburgerveen en Staverden. In deze gebieden kon dankzij subsidie van de provincie Gelderland intensief gezocht worden naar de zilveren maan. Analyses van de gegevens hebben geleid tot het vaststellen van de knelpunten. In de Bruik is de zilveren maan opnieuw aangetroffen, bij Staverden helaas niet.

Herstel bermen Limburgs heuvel-land

In het Zuid-Limburgse Heuvelland zijn de natuurwaarden al eeuwenlang verweven met het agrarisch landgebruik. Soortenrijkdom kan alleen worden behouden door het herstel van de lijnvormige infrastructuur. In dit project is in samenwerking met de VOFF een overzicht gemaakt van de natuurwaarden van de 'groene routes' met daarnaast een visie op hun herstel.

Eikenhakhoutbrigades

Hakhout was in het begin van de vorige eeuw verreweg het belangrijkste bos type in Nederland. Inmiddels is dit bos op veel plaatsen verdwenen. In de eerste fase van het project eikenhakhoutbrigades (2007) zijn acht gebieden geselecteerd op basis van het voorkomen van indicatorsoorten. In deze gebieden zijn in 2008 verschillende hakhoutbrigades opgericht en aan de slag gegaan om het hakhout op traditionele wijze te herstellen. Het project wordt voortgezet in 2009.

Eikenhakhoutbeheer

Pieterburen

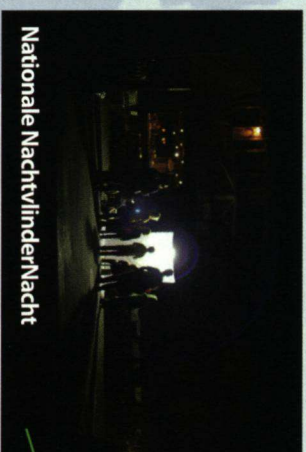

Duinparelmoervlinder in Kennemerland

De duinparelmoervlinder is de laatste tien jaar sterk in aantal achteruitgegaan, maar door gericht herstelbeheer kan de soort weer nieuwe kansen krijgen. Dit project bracht in samenwerking met vrijwilligers de kansrijkste plekken in kaart en gaf aanbevelingen voor herstelmaatregelen. Het project werd financieel gesteund door onder andere PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, Natuurmonumenten en Watermet.

Nationale NachtvlinderNacht

Nationale Nachtvlindernacht:

liesgrasboorder in Hasselt

Een bijzondere nachtvlindernacht dit jaar. Op 100 plekken werd naar nachtvlinders gekeken. In Hasselt werd een liesgrasboorder gezien, de eerste waarneming sinds het begin van de jaren negentig en een bevestiging van het bestaan van een populatie aldaar. En in Burgers'Zoo vond een feestelijke nachtvlindernacht plaats, met bezoek van grizelboekenschrijver Paul van Loon en minister van LNV, Gerda Verburg.

Amsterdam: Vlinders in de schooltuin

Vlinders hebben geen vaste plek binnen het onderwijs in de schooltuin, maar horen wel bij de dagelijkse leefomgeving. Om educatie rond vlinders in de schooltuin te realiseren, is het project 'Vlinders in de schooltuin' uitgevoerd in samenwerking met het Amsterdamse NME Centrum.

Vlinders in de schooltuin

Kaapse Bossen

Hoog Buurlo

Staverden

Vechtdal

Kansen voor beeklibellen op de Veluwe

Voor veel organismen, waaronder libellen, zijn beken een belangrijk leefgebied. Op de Veluwe zijn verschillende beken te vinden, maar ze zijn niet

De foto's in dit jaarverslag zijn gemaakt door: Henk Bosma, Jaap Bouwman, Gerben de Graaf, Pim Tiemens/Saxifraga, Kars Veling, Henk Vennix, Albert Vliegenhart.

2008 was wéér geen goed vlinderjaar. De vroeger zo algemene dagpauwoog behoorde tot de vlinders die het sterkst in aantal achteruitgingen.

Internationale projecten

European Butterfly Indicator for Grassland species

Deze indicator is ontwikkeld op basis van data van veertien verschillende Europese landen, waaronder Nederland. Hij laat de populatieontwikkeling van typische Europese graslandsoorten zien. Aangezien de meeste graslanden in Europa sterk worden beïnvloed door mensen en hun dieren, geldt dat ook voor graslandvlinders.

Prime Butterfly Areas: a tool for nature in Serbia

In 2003 schreef De Vlinderstichting samen met Butterfly Conservation Europe (BCE) het boek 'Prime Butterfly Areas'. Als vervolg hierop verscheen in 2008 'A tool for nature conservation in Serbia', toegespitst op de situatie in Servië.

Red List of European Butterflies

Tien jaar na verschijnen van 'The Red Data Book' stelt De Vlinderstichting nu, in samenwerking met andere Europese landen, een nieuwe Rode Lijst voor Europese dagvlinders samen. Deze Rode Lijst wordt gemaakt in opdracht van de Europese Unie.

Waarnemingen

Naast de projecten die in 2008 zijn uitgevoerd, kregen wij van onze waarnemers ook afgelopen jaar weer duizenden waarnemingen binnen. Deze waarnemingen zijn onmisbaar voor De Vlinderstichting: ze zorgen voor een goed beeld van de verspreiding en de trend in voorkomen van soorten. In totaal kwamen 111.564 waarnemingen bij De Vlinderstichting binnen. Er werden 740 routes gelopen voor de vlindermeetnetten en 402 voor de libellenmeetnetten.

Donateurs

In het jaar 2008 zijn heel veel projecten uitgevoerd: te veel om op te noemen! Wat u in dit jaarverslag vindt, is slechts een greep uit alle projecten die De Vlinderstichting in een jaar doet. Veel van de activiteiten die werden uitgevoerd werden mede mogelijk gemaakt door uw bijdragen: in 2008 ontvingen wij ruim € 117.000 van onze donateurs. Hartelijk dank! Het jubileumjaar 2008 leverde overigens veel nieuwe donateurs op: er kwamen er meer dan tweehonderd bij!

25 euro voor de 25-jarige Vlinderstichting?

Ja, ik doe mee!

Financiën

De Vlinderstichting is een ideële stichting die inkomsten verwerft uit donaties, giften en legaten en uit het uitvoeren van projecten. De donatiegelden, giften en legaten worden o.a. ingezet voor het maken en versturen van het tijdschrift Vlinders en voor het coördineren, controleren en beheren van waarnemingen aan de verspreiding van soorten. Tevens wordt hiermee geïnvesteerd in het zodanig beïnvloeden van beleid en beheer dat de leefomstandigheden voor vlinders en libellen duurzaam worden verbeterd. De jaarrekening van 2008 is bij het ter perse gaan van dit jaarverslag nog niet definitief. De definitieve jaarrekening vindt u binnenkort op www.vlinderstichting.nl.

Climatic Risk Atlas of European Butterflies

Josef Settele
Otakar Kudrna
Alexander Harpke
Ingolf Kühn
Chris van Swaay
Rudi Verovnik
Martin Warren
Martin Wiemers
Jan Hanspach
Thomas Hockler
Eliška Kühn
Inga van Halbeek
Kars Veling
Albert Vliegenhart
Irma Wynhoff
Oliver Schweiger

BioRisk 1
Special Issue
PENSOFIT

Climate Risk Atlas of European Butterflies

In december verscheen dit uitgebreide boek, waar De Vlinderstichting een grote bijdrage aan leverde. Hierin zijn modellen over klimaatverandering toegepast op de vlinderwaarnemingen van vele duizenden vrijwillige veldmedewerkers.

Verspreidingskaartjes van alle Europese dagvlinders met voorspellingen tot 2080, geïllustreerd met foto's van de soorten.